

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

VEJ nr 9734 af 28/06/2022 (Gældende)

Vejledning om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesvejledningen)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin.,
Direktoratet for Kriminalforsorgen, j.nr. 22-61-0060

Vejledning om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesvejledningen)

Indledning

1. Regler om arbejde og uddannelse m.v. (beskæftigelse) findes i straffuldbyrdeleslovens §§ 38-42, i beskæftigelsesbekendtgørelsen og i bekendtgørelse om satser for vederlag m.v. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

Reglen i straffuldbyrdeleslovens § 38, stk. 1, om ret og pligt til at være beskæftiget gælder ikke for varetægtsarrestanter. I bekendtgørelsens § 2 er det imidlertid fastslået, at varetægtsarrestanter skal tilbydes beskæftigelse. Endvidere fremgår det af § 30 i bekendtgørelsen, at §§ 39-42 i straffuldbyrdelesloven og reglerne i bekendtgørelsen finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

Bekendtgørelsen omfatter således både varetægtsarrestanter og personer, der udstår fængselsstraf, herunder også bødeforvandlingsstraf, eller forvaring. Bestemmelserne om beskæftigelsestid, vederlag, sygdom og andet godkendt fravær, for sent fremmøde, udeblivelse eller bortgang fra beskæftigelsen og tvungen opsparring gælder kun for varetægtsarrestanter i det omfang, de beskæftiges.

En indsat, der er udvist af landet ved dom, kan ikke være beskæftiget ved uddannelse, undervisning eller programvirksomhed, medmindre særlige forhold taler herfor, jf. straffuldbyrdeleslovens § 38, stk. 2, og bekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Dømte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 3. De skal tilbydes beskæftigelse. Er det på grund af mangel på arbejdsopgaver ikke muligt at beskæftige en dømt i et arresthus, skal pågældende have vederlag i overensstemmelse med § 8 i bekendtgørelsen. Dette gælder dog ikke indsatte, der er omfattet af § 17 i bekendtgørelsen. I øvrigt gælder bestemmelserne om beskæftigelsestid, vederlag, tvungen opsparring m.v. kun i det omfang, den dømte beskæftiges.

Pensionister har som udgangspunkt beskæftigelsespligt. Vurderer et kriminalforsorgsområde, at en pensionist ikke kan beskæftiges med nogen form for godkendt aktivitet, kan vedkommende fritages for beskæftigelsespligten under henvisning til § 12 i bekendtgørelsen. Den pågældende skal i givet fald have udbetalt sygevederlag.

Bekendtgørelsen gælder både for anbringelser i fængsel og arresthus. Uanset at betegnelsen ”indsatte” er anvendt, gælder reglerne også for personer, der udstår fængselsstraf eller forvaring eller er varetægtsfængslet i kriminalforsorgens udslusningsfængsler. Endvidere gælder reglerne for personer, der er anbragt i et udslusningsfængsel i henhold til et vilkår for en betinget benådning, en betinget dom eller en prøveløsladelse. Derimod gælder bekendtgørelsen ikke ved ophold uden for kriminalforsorgens institutioner, f.eks. i forbindelse med en udstationering. En undtagelse herfra er de tilfælde, hvor en indsat midlertidigt eller for resten af straffetiden har ophold på et hospital på grund af sygdom.

Ad bekendtgørelsens § 1

2. Som godkendt aktivitet henregnes eksempelvis deltagelse i egentlig produktionsvirksomhed, økonomi-drift, undervisning, projektvirksomhed, terapiarbejde, deltagelse i behandlingsprogrammer og pasning af eget barn. Endvidere kan beskæftigelse hos en arbejdsgiver uden for fængslet eller arresthuset under frigang samt eget arbejde eller selvstudier, som kan udøves under kriminalforsorgsområdets tilsyn, godkendes som beskæftigelse. I øvrigt henvises til bekendtgørelse om indsattes udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner, hvorefter fremgår, at et kriminalforsorgsområde kan tillade, at redaktøren eller redaktionen af et blad i et fængsel helt eller delvist opfylder sin beskæftigelsespligt ved at arbejde

med udgivelsen af bladet. Tilsvarende kan talsmænd helt eller delvist opfylde beskæftigelsespligten ved udøvelse af talsmandshvervet, jf. talsmandsbekendtgørelsen.

Terapiarbejde er en særlig beskæftigelse, der tilbydes indsatte med henblik på arbejdsmæssig genoptræning, indtil de pågældende bliver i stand til at deltage i institutionens sædvanlige beskæftigelsesforanstaltninger. Det er af væsentlig betydning for administrationen af dette område, at der er en klar adskillelse mellem terapiarbejde, udført i arbejdstiden, og eventuelt tilsvarende arbejde, som de pågældende indsatte ønsker at udføre i fritiden for egen regning.

En indsat, der er udvist af landet ved dom, har ret og pligt til at være beskæftiget ved deltagelse i arbejde eller anden godkendt aktivitet, som ikke er uddannelse, undervisning eller programvirksomhed, jf. straffuldbyrdelseslovens § 38, stk. 2. Det fremgår af lovbemærkningerne, at udvisningsdømte indsatte som udgangspunkt alene tilbydes beskæftigelse ved deltagelse i arbejde, som f.eks. værksteds- eller cellearbejde, internt vedligehold eller deltagelse i andre godkendte aktiviteter end programvirksomhed. Udvisningsdømte vil således som udgangspunkt ikke kunne deltage i f.eks. grundlæggende uddannelse i almene fag (almen voksenuddannelse), gymnasial uddannelse (HF), erhvervskompetencegivende uddannelse som f.eks. AMU-kurser og erhvervsuddannelser, videregående uddannelser eller undervisning i grundlæggende færdigheder inden for læsning og regning (forberedende voksenundervisning) samt ordblindeundervisning. Herudover vil udvisningsdømte som udgangspunkt ikke kunne deltage i programvirksomhed, hvilket f.eks. omfatter gennemførelse af programmer med adfærdsregulerende formål eller andre aktiviteter, som skal give den indsatte redskaber til at indgå i sociale og samfundsmæssige relationer efter løsladelsen.

Det fremgår af § 38, stk. 2, at udvisningsdømte kan deltage i uddannelse, undervisning eller programvirksomhed, hvis særlige forhold taler herfor. Af lovbemærkningerne følger, at dette kan være tilfældet, hvis en bestemt uddannelse, undervisning eller programvirksomhed konkret vurderes ikke at være rettet mod resocialisering, men derimod har til formål at sikre, at selve afsoningen kan forløbe hensigtsmæssigt. Eksempelvis vil det ifølge lovbemærkningerne kunne være relevant at tilbyde en udvisningsdømt at deltage i et adfærdsprogram, såfremt den pågældende har behov for dette for at kunne indgå i et hensigtsmæssigt afsoningsforløb, og det pågældende program er egnet til på kort sigt at forbedre den udvisningsdømtes adfærd. Med henblik på at opnå et hensigtsmæssigt afsoningsforløb vil det ligeledes kunne være relevant at tilbyde aktiviteter, som kan gøre den pågældende i stand til at deltage i beskæftigelse ved arbejde i fængslet. Der kan endvidere foreligge særlige forhold, såfremt der er udsigt til, at en udvisningsdømt indsat skal afsone i lang tid, inden der kan ske enten løsladelse og udsendelse til hjemlandet eller overførsel til fortsat afsoning i hjemlandet. Der bør dog i sådanne tilfælde ifølge lovbemærkningerne samtidig være konkrete grunde, som taler for, at den udvisningsdømte bør tilbydes en bestemt uddannelse, undervisning eller programvirksomhed. Der kan i den forbindelse f.eks. lægges vægt på, at en bestemt uddannelse eller undervisningsaktivitet også vil være relevant ved tilbagevenden til hjemlandet efter løsladelse, eller at deltagelse i en bestemt undervisningsaktivitet vil være hensigtsmæssig af hensyn til den udvisningsdømtes afsoningsforløb eller beskæftigelse ved arbejde i fængslet. Af forarbejderne til loven fremgår, at ung alder ligeledes vil indgå i vurderingen som et væsentligt moment. Det bør efter omstændighederne også kunne tilbydes en udvisningsdømt indsat at fortsætte eller færdiggøre en uddannelse, som er påbegyndt, inden den pågældende blev udvist af landet ved dom.

Af bekendtgørelsens § 1, stk. 3, følger, at der ikke er beskæftigelsespligt i arresthuse. Derimod skal både dømte og varetægtsarrestanter i arresthuse tilbydes beskæftigelse. Beskæftiges de indsatte i arresthusene, anvendes de regler om vederlag m.v., som fremgår af bekendtgørelsen.

Kriminalforsorgen udbetaler ikke vederlag for alle former for godkendt aktivitet, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2 og 3.

Ad bekendtgørelsens § 3

3. Formålet med bestemmelsen er, at de isolerede varetægtsarrestanter tilbydes så brede og varierede muligheder for beskæftigelse som muligt. Den konkrete udmøntning af tilbuddet om arbejde kan ske ved, at der i større institutioner eventuelt kan indrettes særlige arbejdslokaler, hvor de isolerede på skift kan beskæftiges alene eller sammen med andre. Endvidere kan de isolerede arbejde sammen eller alene i de fritidslokaler, som institutionen råder over, eller de kan arbejde i en celle to og to. Herudover kan institutionens produktionsværksteder eventuelt udnyttes på tidspunkter, hvor disse ikke benyttes af andre indsatte, f.eks. i skifteholdsdrift.

En isoleret varetægtsarrestant må kun være sammen med andre indsatte efter godkendelse af politiet. Det er derfor en forudsætning, at politiet er hørt og har givet samtykke til fællesskab med de pågældende indsatte. Politiet kan i den forbindelse stille krav om, hvilke indsatte den isolerede må eller ikke må have fællesskab med.

Ad bekendtgørelsens § 4

4. Beskæftigelsestiden udgør 37 timer pr. uge. Kravet om en fordeling af den normale arbejdstid med mindst 7 timer på hver af ugens 5 første dage er bl.a. begrundet i et ønske om at bevare fredag som en reel arbejdsdag. Desuden vil det med en jævn fordeling af arbejdstiden være muligt at holde samtaler med indsatte uden for arbejdstiden på alle ugens hverdage.

Arbejdet i arresthusene kan tilrettelægges med fornøden lempelse.

Kriminalforsorgsområdet vil kunne fravige reglerne om beskæftigelsestiden, navnlig hvor driftsbetingede hensyn i særlig grad tilsiger det, f.eks. inden for områder som skovbrug og landbrug. Fredag bør dog ikke undtages som reel arbejdsdag.

5. De indsattes spisepauser (på ikke over 29 minutter) indregnes i arbejdstiden. De indsatte står til rådighed i spisepausen, og spisningen i fængslerne skal i videst muligt omfang finde sted på beskæftigelsesstederne under tilsyn af de tilknyttede værk mestre eller fængselsbetjente.

En daglig pause af ikke over 29 minutters varighed kan godkendes og indregnes i arbejdstiden for indsatte med delt beskæftigelsestid, hvis en sådan pause findes nødvendig med henblik på indtagelse af et måltid. Pausen træder i så fald i stedet for en kort pause.

Godkendte pauser kan ikke placeres i yderpunkterne af arbejdstiden, således at denne i realiteten nedsættes.

Hvor driftsbetingede hensyn i særlig grad tilsiger ændringer i tidspunkterne for afholdelse af pauser, kan kriminalforsorgsområdet tillade fravigelser.

6. Afbrydelser i beskæftigelsestiden må som altovervejende hovedregel ikke finde sted. Nødvendige henvendelser til indsatte i beskæftigelsestiden skal så vidt muligt ske ved personligt fremmøde på den indsattes beskæftigelsessted eller f.eks. via værk mestrene eller fængselsbetjentene.

Fremstillinger uden for beskæftigelsesstedet må kun i ganske særlige tilfælde ske i beskæftigelsestiden, f.eks. hvis det er påkrævet i forbindelse med en lægelig godkendt behandling eller af andre afgørende behandlingsmæssige grunde. Tilsvarende gælder, hvis en fremstilling er påkrævet med henblik på hurtig tilvejebringelse af en nødvendig forklaring i forbindelse med en disciplinærsag, eller hvis den indsatte

skal redegøre for sine synspunkter i forbindelse med en afgørelse om prøveløsladelse, benådning, udgang m.v.

Besøg i beskæftigelsestiden kan ikke tillades, medmindre ganske særlige omstændigheder gør sig gældende, f.eks. besøg af nærstående personer bosiddende i udlandet. Endvidere kan kriminalforsorgsområdet i op til 2 sammenhængende timer ugentligt tillade fravær til besøg af nærstående personer og besøgende tilknyttet en godkendt besøgsordning, f.eks. Røde Kors, hvis den besøgendes arbejdstid, børnepasningsmuligheder eller rejsetid gør det uforholdsmæssigt vanskeligt at placere besøget uden for normal beskæftigelsestid. Ligeledes vil besøgsafvikling i beskæftigelsestiden kunne ske på grund af kapaciteten i besøgsrummene eller ved andre særlige grunde. Ved nærstående personer forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at denne kan sidestilles med de nævnte familiebånd.

Af hensyn til varetagelsen af den almindelige rådgivning af de indsatte skal kriminalforsorgsområdet sørge for, at arbejdstiden for personalet tilrettelægges således, at fremstillinger og besøg kan finde sted i fornødent omfang uden for den indsattes beskæftigelsestid.

Ad bekendtgørelsens § 5

7. Den enkelte indsatte skal selv dokumentere eller sandsynliggøre, at den dag, vedkommende ikke mener at kunne være beskæftiget, fordi pågældendes religiøse tilhørsforhold forbyder det, er en helligdag inden for hans/hendes trosretning. Kriminalforsorgsområdet afgør herefter spørgsmålet om fritagelse for beskæftigelse efter en konkret vurdering. Der henvises i øvrigt til Straffuldbyrddelseskontorets vejledning vedrørende religiøse helligdage til brug for institutionerne.

Ved fritagelse fra beskæftigelse i anledning af religiøse helligdage skal den indsatte normalt opholde sig i sit opholdsrum i beskæftigelsestiden efter kriminalforsorgsområdets nærmere bestemmelse. Den indsatte skal herefter så vidt muligt tilbydes beskæftigelse på andre dage.

Hvis en indsat får tilladelse til deltagelse i gudstjeneste i beskæftigelsestiden, herunder deltagelse i gudstjeneste uden for institutionen i henhold til udgangsbekendtgørelsens § 78, stk. 3, eller § 79, skal den pågældende tilsvarende så vidt muligt tilbydes beskæftigelse på andre tidspunkter.

Hvis den indsatte ikke vil beskæftiges på et andet tidspunkt i stedet for på sin religiøse helligdag eller sin deltagelse i gudstjeneste i beskæftigelsestiden, betragtes det som beskæftigelsesvægring, og der skal i så fald ske fradrag for manglende beskæftigelse på den religiøse helligdag, jf. § 16, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen. Hvis den indsatte udebliver fra beskæftigelse, kan der endvidere reageres disciplinært, jf. beskæftigelsesbekendtgørelsens § 16, stk. 4.

Udøvelse af religion i form af eksempelvis bøn og rituel afvaskning samt anvendelse af religiøse rekvisitter skal som udgangspunkt foregå i den indsattes fritid, herunder i pauser i beskæftigelsestiden. Institutionerne bør dog udvise fleksibilitet, hvis der er indsatte, der ønsker at udøve deres religion i form af f.eks. bøn i beskæftigelsestiden.

Personlige samtaler/sjælesorgssamtaler kan afholdes i indsattes beskæftigelsestid, såfremt den religiøse repræsentant ikke er til stede på tjenestestedet i indsattes fritid.

Ad bekendtgørelsens § 6

8. Vederlaget består af et fast grundbeløb pr. time til indsatte, der deltager i beskæftigelsen.

Der udbetales normalt ikke vederlag til indsatte, der er beskæftiget ved eget arbejde. Dog kan et kriminalforsorgsområde efter en konkret vurdering udbetale vederlag til en indsat, der deltager i ulønnet arbejde, f.eks. praktik, uden for institutionen, hvis den pågældende ikke har andre indtægter.

Særligt om § 6, stk. 3, 2. pkt., bemærkes, at der i udslusningsfængslerne ikke skal udbetales vederlag til beboere, som deltager i sådanne almindelige dagligdags gøremål, der følger af at bo et sted, f.eks. rengøring på en del af fællesarealet eller græsslåning efter arbejde. Derimod skal der udbetales vederlag til beboere, der f.eks. som husmænd udfører opgaver i udslusningsfængslet i videre omfang, og hvor denne beskæftigelse er godkendt af kriminalforsorgsområdet.

Ad bekendtgørelsens § 7

9. Individuelle akkorder kan alene anvendes til indsatte, der udfører pakke- og montagearbejde på særafdelinger med særlige beskæftigelsesvilkår, og til indsatte i arresthusene.

Vederlaget for akkordarbejde kan f.eks. reguleres ved, at vederlaget for mængden af de enheder, der dagligt tildeles den indsatte til udførelse, svarer til den daglige indtjening på grundbeløb. En indsat, der udfører akkordarbejde, kan højst tjene et vederlag, der svarer til vederlaget for en timelønnet inklusive stabilitets- og kompetencetillæg. Der er herved fastsat et loft for, hvor meget en indsat kan tjene ved akkordarbejde, uanset hvor effektiv den pågældende er.

Ad bekendtgørelsens § 9

10. Indsatte, der har været beskæftiget i 8 uger i samme beskæftigelsesmæssige placering, kan få udbetalt et stabilitetstillæg pr. time.

Tildelingen af tillægget forudsætter, at den indsatte yder en tilfredsstillende og stabil arbejdsindsats. Der bør i den forbindelse bl.a. lægges betydelig vægt på, om den indsatte er mødt rettidigt. Med henblik på yderligere at modvirke hyppige omplaceringer og for at give indsatte med lange opholdstider mulighed for via aflønningen at få dækket en større del af udgifterne bl.a. i forbindelse med udgang kan kriminalforsorgsområdet efter yderligere 8 ugers beskæftigelse – dvs. efter 16 ugers beskæftigelse i alt – i samme beskæftigelsesmæssige placering udbetale et særligt kompetencetillæg pr. time. Udbetaling af det særlige kompetencetillæg forudsætter, at betingelserne for at få stabilitetstillæg er til stede, hvilket betyder, at den indsatte skal yde en tilfredsstillende og stabil arbejdsindsats. I den forbindelse skal der foretages en konkret vurdering af den indsattes indsats, udvikling og arbejdsmæssige kvalifikationer. I vurderingen bør bl.a. lægges vægt på, om det præsterede arbejde umiddelbart er blevet godkendt.

I § 9, stk. 3, er det bestemt, at en indsat, der har en faglig uddannelse, kan få det særlige kompetencetillæg fra første beskæftigelsesdag. Med faglig uddannelse menes f.eks. svendebrev eller anden uddannelse af tilsvarende længde.

11. For indsatte, der har frigang til uddannelse eller ulønnet arbejde, er det en forudsætning for tildeling af det særlige kompetencetillæg, at der indhentes en udtalelse fra uddannelses- eller arbejdsstedet om den indsattes arbejdsindsats, udvikling, arbejdsmæssige kvalifikationer, stabilitet m.v.

Indsatte, som i en begrænset del af arbejdstiden deltager i undervisning, bør for denne undervisningstid oppebære det vederlag, som de oppebærer ved hovedbeskæftigelsen.

Ad bekendtgørelsens § 10

12. Bl.a. med henblik på at sikre beskæftigelse for samtlige indsatte skal kriminalforsorgsområdet tilstræbe, at overarbejde ikke finder sted. I de tilfælde, hvor overarbejde er absolut nødvendigt, skal det

begrænses mest muligt. Tillægget for særligt påkrævet overarbejde ydes på baggrund af grundbeløbet samt eventuelt tildelte stabilitets- og kompetencetillæg med den til enhver tid gældende overarbejdssats.

Ad bekendtgørelsens § 11

13. Det er en forudsætning for at yde grundbeløb, at den indsatte har været beskæftiget de seneste 3 arbejdsdage inden søgnehelligheden. Dette gælder dog ikke for indsatte, der ikke har været beskæftiget på grund af manglende arbejdsopgaver, og for nyindsatte, der inden søgnehelligheden endnu ikke har fået anvist beskæftigelse.

For at give større økonomisk incitament til at arbejde på søgnehelligheder er den ugentlige arbejdstid nedsat i de uger, hvor der er en søgnehellighed. I uger med en søgnehellighed er den ugentlige arbejdstid derfor på 29,6 timer. Der kan således udbetales overarbejdstillæg til indsatte, der arbejder på søgnehelligheder. Indsatte, der arbejder den halve dag på en søgnehellighed, kan for de timer, hvor den pågældende arbejder, oppebære sit almindelige vederlag pr. time og overarbejdstillæg. Derudover vil den pågældende kunne få grundbeløb pr. time for resten af dagen.

Ad bekendtgørelsens § 12

14. Sygevederlag kan udbetales pr. time eller for hele dage afhængig af sygdomsmeldingen. Det er i den forbindelse forudsat, at en indsat kan være sygemeldt for en kortere periode end en hel dag, hvis den indsatte f.eks. ikke har kræfter til at være beskæftiget en hel dag, eller en indsat af helbredsmæssige årsager godt kan deltage i undervisning eller behandling noget af beskæftigelsestiden, men ikke i skovarbejde eller anden fysisk krævende beskæftigelse. Sygefravær, der kun omfatter noget af beskæftigelsestiden, skal altid aftales specifikt med det relevante beskæftigelsespersonale.

Ad bekendtgørelsens § 14, stk. 1

15. Fravær af særlige grunde kan skyldes lægebesøg eller udgang efter kapitel 8, 9 eller 13 i udgangsbekendtgørelsen. Endvidere kan der være indsatte, hvis religiøse tilhørsforhold forbyder dem at være beskæftiget på bestemte dage, og hvor pågældende indsatte ikke kan tilbydes beskæftigelse på andre tidspunkter. I disse situationer skal der ikke fradrages i vederlaget.

Ad bekendtgørelsens § 16

16. Ved for sent fremmøde, udeblivelse eller bortgang foretages fradrag i vederlaget for den tid, hvor den indsatte ikke har været beskæftiget, dog således, at der fradrages pr. påbegyndt time. Adgangen til at bortvise indsatte resten af dagen skyldes, at fradrag af f.eks. en times vederlag erfaringsmæssigt ikke har den fornødne effekt overfor indsatte, der regelmæssigt møder en time eller mere for sent, jf. § 16, stk. 2.

Indsatte, der udebliver en hel dag eller mere, ikke yder en tilfredsstillende arbejdsindsats, i grovere tilfælde ikke efterkommer personalets anvisninger eller i grovere tilfælde i øvrigt begår disciplinært forhold på beskæftigelsesstedet, kan bortvises fra beskæftigelsesstedet, jf. § 16, stk. 3. Tilsvarende kan indsatte bortvises ved grovere tilfælde af gentaget fravær under én dags varighed. Kriminalforsorgsområdet skal ved bortvisning fra et fængsel tage stilling til, hvor den indsatte fremover skal beskæftiges, jf. § 39 i straffuldbyrdsloven. I arresthusene, hvor de indsatte ikke har beskæftigelsespligt, skal kriminalforsorgsområdet ligeledes tage stilling til den fremtidige beskæftigelse af indsatte, der ønsker at være beskæftiget. Denne anden beskæftigelse kan eventuelt være småfag på eget opholdsrum. Der henvises i øvrigt til bekendtgørelsens § 7, stk. 3, hvorefter den indsatte i tilfælde af bortvisning med deraf følgende henvisning til akkordarbejde ikke kan opnå et vederlag, der overstiger vederlaget til de timelønnede uden tillæg.

Ved udeblivelse fra beskæftigelse af én dags varighed eller mere kan kriminalforsorgsområdet ikende indsatte med beskæftigelsespligt en bøde, jf. § 16, stk. 4. Der ikendes en bøde for hver dag, den pågældende udebliver fra beskæftigelse. Denne regel gælder ikke for varetægtsarrestanter og dømte i arresthuse, men kun for personer med beskæftigelsespligt, jf. § 1.

Ad bekendtgørelsens § 17

17. Straffuldbyrdelseslovens § 42, stk. 3, som er gentaget i bekendtgørelsens § 17, er indført for at undgå, at en indsat i et arresthus kan skaffe sig vederlag for beskæftigelse i perioder, hvor der ikke er beskæftigelsesmuligheder, uden at pågældende reelt ønsker beskæftigelse. Med ”en kortere periode” forstås 3 dage. I denne periode skal en indsat, der er omfattet af bestemmelsen, alene have dækket sine personlige fornødenheder. For en indsat, der ikke selv skal sørge for forplejning, og som heller ikke er omfattet af selvforvaltningsordningen, betyder dette, at den indsatte alene skal have udleveret kost og diverse personlige småartikler, jf. kapitel 5 i bekendtgørelsen. Kan institutionen efter 3 dage fortsat ikke tilbyde beskæftigelse, skal kriminalforsorgsområdet igen udbetale vederlag til den pågældende, hvis den pågældende ønsker beskæftigelse.

Ordningen omfatter ifølge lovbemærkningerne også en indsat, som ikke ønsker at misbruge reglerne, men som har fået et (reelt) ønske om beskæftigelse på et tidspunkt, hvor institutionen ikke kan tilbyde beskæftigelse, efter at den pågældende indsatte tidligere under indsættelsen har afslået et beskæftigelsestilbud.

Ad bekendtgørelsens § 18

18. Bliver den indsatte ustabil efter tildeling af stabilitets- og eventuelt kompetencetillæg ved i gentagne tilfælde at møde for sent, udeblive eller bortgå fra beskæftigelsesstedet, eller bortvises den indsatte fra beskæftigelsesstedet efter § 16, stk. 3, skal det nærmere vurderes, om tillæggene skal bortfalde.

Tildelte tillæg bør således bortfalde, hvis den indsatte er mødt for sent eller er bortgået mere end 3 gange på 2 uger. Tilsvarende bør tillæggene bortfalde, hvis den indsatte udebliver fra beskæftigelse mere end to hele dage på to uger. Dette gælder alle former for selvforvaltningsfravær fra beskæftigelse, således også eksempelvis fravær, der skyldes udeblivelse efter orlov. En ny optjeningsperiode starter, når den indsatte på ny er blevet stabil.

Midlertidig eller betinget fratagelse af tillæg efter § 18, stk. 3, kan være aktuelt, hvor det er hensigtsmæssigt at benytte en mindre indgribende reaktion end totalt bortfald af tillæg, hvis en indsat på trods af utilfredsstillende arbejdsindsats bliver på samme beskæftigelsessted. Viser det sig i den periode, hvor tillægget eller tillæggene er frataget, at den indsatte fortsat ikke opfylder betingelserne for at få tillæg, kan kriminalforsorgsområdet umiddelbart efter periodens udløb fratage den indsatte tillægget eller tillæggene efter § 18, stk. 1. Opfylder den indsatte betingelserne for igen at få tillæg, kan kriminalforsorgsområdet på ny tildele den indsatte tillæg efter periodens udløb.

Ad bekendtgørelsens § 19

19. Det afhænger af kriminalforsorgsområdets interne regler, hvor indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring, skal opholde sig i beskæftigelsestiden, hvis den indsatte tilsidesætter beskæftigelsespligten, jf. straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 2.

En indsat, der udstår fængselsstraf eller forvaring, kan af sikkerhedsmæssige grunde udelukkes fra fællesskab ved længerevarende beskæftigelsesvægring. I praksis er en beskæftigelsesvægring anset for længerevarende, hvis den har varet længere end to dage. Denne mulighed må kun undtagelsesvist anvendes i de åbne fængsler.

Ad bekendtgørelsens § 20

20. Der udbetales kostbeløb til indsatte, som er på udgang, herunder weekendudgang.

En indsat, der har udgang til uddannelse eller ulønnet arbejde fra en institution, hvor der ikke er selvforplejning, skal enten have udleveret en madpakke, mulighed for selv at smøre en madpakke, eller have udbetalt kostbeløb svarende til det antal måltider, der indtages uden for institutionen.

Ad § 20, stk. 3, nr. 2 og 3, henvises til reglerne om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner, hvorefter en indsat eller dømt, der skal betale for opholdet efter straffuldbyrdeleslovens § 110, stk. 1 eller 2, mindst skal have et beløb til rådighed, der efter betalingen svarer til det vederlag, som udbetales til personer, der beskæftiges ved kriminalforsorgens foranstaltning. Det bemærkes herudover, at der efter en konkret vurdering kan være behov for at låne en indsat, der er lønnet bagud eller får offentlig ydelse bagud, et beløb til kost og selvforvaltning til dækning af udgifter, indtil første udbetaling af løn eller offentlig ydelse finder sted, jf. § 28, stk. 3.

Der udbetales ikke kostbeløb ved udstationeringer til institutioner uden for kriminalforsorgen, eftersom reglerne kun gælder ved ophold i kriminalforsorgens institutioner.

Kriminalforsorgsområdet kan efter § 20, stk. 5, træffe afgørelse om, at en indsat efter en konkret vurdering skal have udleveret mad i stedet for at få udbetalt kostpenge. Afgørelsen skal være begrundet i et hensyn til den indsatte.

Efter § 28, stk. 1, udbetales kostbeløb ugevis forud. I den efterfølgende udbetaling tilbageholdes derfor et beløb svarende til det antal dage, den indsatte ikke har været berettiget til kostbeløb, f.eks. på grund af indlæggelse på hospital eller anbringelse på en afdeling uden selvforplejning.

Ad bekendtgørelsens § 21

21. Med sygeplejeartikler tænkes navnlig på særlige cremer, shampoo m.v., som kan være anbefalet af en læge eller sygeplejerske, og som er håndkøbsvarer. Derimod er receptpligtige artikler ikke omfattet af selvforvaltningsbeløbet.

Taksten for frisør er fastsat af lighedsmæssige årsager og er uafhængig af kriminalforsorgsområdets lokale aftaler med frisører.

Har en indsat ikke selv mulighed for at vaske privat tøj m.v., fordi der ikke er opsat vaskemaskiner, nedsættes selvforvaltningsbeløbet pr. dag.

Det forudsættes, at de indsatte ud over køb af vaskepulver m.v. ikke i øvrigt har udgifter i forbindelse med vask.

Ad bekendtgørelsens § 22

22. Reglerne om tvungen opsparing af en andel af indsattes vederlag for beskæftigelse findes i straffuldbyrdeleslovens § 42, stk. 4, og i kapitel 6 i beskæftigelsesbekendtgørelsen.

Af straffuldbyrdeleslovens § 42, stk. 4, fremgår, at kriminalforsorgsområdet opsparer en andel af den indsattes vederlag efter § 42, stk. 1. Endvidere følger det af denne bestemmelse, at udgifter, som den indsatte skal afholde i forbindelse med udgang og løsladelse, herunder efterfølgende hjemrejse, løbende modregnes i det opsparede beløb, hvis den indsatte ikke selv afholder udgifterne. Overskydende beløb udbetales til den indsatte senest på tidspunktet for løsladelsen, for udvisningsdømte dog senest på tidspunktet for hjemreisen.

Ordningen med tvungen opsparing gælder for 1) personer, der udstår fængselsstraf eller forvaring, 2) personer, der er varetægtsfængslet efter reglerne i retsplejeloven, og 3) personer, der er varetægtsfængslet efter hjemrejselovens §§ 14 eller 15 i anledning af strafbart forhold. Ordningen gælder derimod ikke for personer, der er frihedsberøvet efter udlændingelovens § 36 eller hjemrejselovens § 16, og hvis frihedsberøvelse eventuelt er opretholdt af retten i medfør af udlændingelovens § 37, jf. § 36 eller hjemrejselovens § 16.

Kriminalforsorgsområdet skal efter beskæftigelsesbekendtgørelsens § 22, stk. 1, opspare 15 % af den indsattes vederlag for beskæftigelse. Af beskæftigelsesbekendtgørelsens § 22, stk. 1, 2. pkt., fremgår, at kriminalforsorgsområdet som udgangspunkt opsparer yderligere 35 % af vederlaget for en indsat, der er udvisningsdømt, således at den samlede opsparing som udgangspunkt bliver 50 % af vederlaget for beskæftigelse. De yderligere opsparede midler på 35 % for en udvisningsdømt kan alene anvendes til dækning af hjemrejseudgifter, og kriminalforsorgsområdet kan derfor i de yderligere opsparede midler kun modregne udgifter, som den udvisningsdømte selv skal afholde i forbindelse med hjemreisen.

Der skal også ske opsparing af vederlaget til indsatte, som er fraværende fra beskæftigelse på grund af sygdom og derfor modtager sygevederlag efter beskæftigelsesbekendtgørelsens § 12. Derimod skal der ikke ske opsparing af den indsattes kost- og selvforvaltningsbeløb efter beskæftigelsesbekendtgørelsens §§ 20 og 21.

Det opsparede beløb administreres af kriminalforsorgsområdet på en spærret konto, og beløbet forrentes med en sats svarende til diskontoen, jf. beskæftigelsesbekendtgørelsens § 22, stk. 2.

Ad bekendtgørelsens § 23

23. En beslutning om modregning i den indsattes opsparing vil være en afgørelse, jf. forvaltningslovens § 2, stk. 1. Behandlingen af sådanne sager vil derfor skulle ske i overensstemmelse med reglerne i forvaltningsloven samt øvrige forvaltningsretlige grundsætninger.

Kriminalforsorgsområdet vil også kunne foretage modregning på vegne af politiet, der i forbindelse med en udvisningsdømts hjemrejse har afholdt udgifter, som den indsatte selv skulle have afholdt ved udsendelsen efter løsladelse i medfør af hjemrejselovens § 7, jf. punkt 26 nedenfor.

Ad bekendtgørelsens § 24

24. Proportionalitetsprincippet, som kommer til udtryk i § 24 i bekendtgørelsen, betyder, at hvis kriminalforsorgsområdet kan konstatere, at det samlede beløb på den spærrede konto med den tvungne opsparing på 15 % åbenbart overstiger de samlede udgifter, som den indsatte vil skulle afholde i forbindelse med udgang og løsladelse, herunder eventuel efterfølgende hjemrejse, skal kriminalforsorgsområdet undlade at tilbageholde yderligere beløb til opsparingen. Da udgifterne til udgang og løsladelse, herunder hjemrejse, ikke på forhånd kan opgøres præcist, må det dog forudsættes, at tvungen opsparing ikke indstilles, før udgifterne utvivlsomt vil være dækket. Undtagelsen vil ifølge lovbemærkningerne navnlig være relevant for indsatte, der afsoner en langvarig fængselsstraf, herunder livstidsdømte.

Til svarende gælder for udvisningsdømte, at hvis kriminalforsorgsområdet kan konstatere, at den yderligere opsparing på 35 % af vederlaget åbenbart overstiger de samlede udgifter, som den pågældende

vil skulle afholde i forbindelse med hjemrejsen, skal kriminalforsorgsområdet undlade at tilbageholde yderligere beløb til opsparingen, jf. bekendtgørelsens § 24, stk. 2.

Ad bekendtgørelsens § 25

25. § 25 i bekendtgørelsen indebærer, at en indsat, der ikke er dømt til udvisning, skal have hele det opsparede beløb eller den tilbageværende del af beløbet udbetalt senest på tidspunktet for løsladelsen. For afsonere kan løsladelsen ifølge lovbemærkningerne være efter endt strafudståelse, ved prøveløsladelse, straffebrydelse eller benådning. Varetægtsarrestanter, der forbliver varetægtsfængslet under eventuel appel, eller indtil fuldbyrdelse kan iværksættes, skal have hele det opsparede beløb eller den tilbageværende del af beløbet udbetalt senest på tidspunktet for løsladelsen, jf. dog nærmere punkt 26 nedenfor om udvisningsdømte. En varetægtsarrestant, der løslades inden endelig dom, under eventuel appel, eller indtil fuldbyrdelsen kan iværksættes, skal have hele det opsparede beløb eller den tilbageværende del af beløbet udbetalt senest i forbindelse med løsladelsen fra varetægtsfængslingen.

26. Af hjemrejselovens § 7, stk. 1, følger, at en udlænding skal afholde de udgifter, der er forbundet med udlændingens udrejse. Dette betyder, at kriminalforsorgsområdet kan modregne de udgifter, som politiet afholder på vegne af den indsatte i forbindelse med hjemrejsen. Udsendelsen kan ikke altid effektueres i umiddelbar forlængelse af strafudståelsen, og det er således i nogle tilfælde først muligt at opgøre de endelige rejseomkostninger og foretage modregning på et senere tidspunkt end løsladelsen. Udvisningsdømte skal som følge heraf senest have udbetalt hele det opsparede beløb eller den tilbageværende del af beløbet på tidspunktet for hjemrejsen. En udvisningsdømt, der har afsonet sin straf, men som ikke er overgået direkte til varetægtsfængsling efter hjemrejselovens § 14 med henblik på udsendelse, vil således ifølge lovbemærkningerne få udbetalt hele det opsparede beløb eller den tilbageværende del af beløbet senest på tidspunktet for hjemrejsen. Det forudsættes i den forbindelse, at effektivering af udsendelsen ikke umiddelbart anses for udsigtsløs. Kriminalforsorgsområdet forudsættes derfor at være i kontakt med Hjemrejsestyrelsen, når en udvisningsdømt står for at skulle løslades, med henblik på at indhente oplysning fra Hjemrejsestyrelsen om, hvorvidt udsendelsen kan effektueres, og om Hjemrejsestyrelsen har eller skal afholde udgifter på vegne af den indsatte i forbindelse med hjemrejsen, som politiet ønsker modregnet i det opsparede beløb. Hvis Hjemrejsestyrelsen på tidspunktet for løsladelsen vurderer, at udsendelse af en udvisningsdømt umiddelbart anses for udsigtsløs, skal beløbet senest udbetales ved løsladelsen. Er en udvisningsdømt, hvis udsendelse ikke umiddelbart blev anset for udsigtsløs ved løsladelsen, ikke hjemrejst 18 måneder efter løsladelsen, skal beløbet senest udbetales på dette tidspunkt.

Ad bekendtgørelsens § 27

27. Efter straffuldbyrdslovens § 74, stk. 1, kan kriminalforsorgsområdet bestemme, at erstatning for skade på ting, der tilhører en af kriminalforsorgens institutioner, og som den indsatte har forvoldt ved en ansvarspådragende adfærd, skal modregnes i den indsattes vederlag for beskæftigelse efter § 42, stk. 1. Af straffuldbyrdslovens § 74, stk. 1, fremgår, at den indsatte ved modregning mindst skal have udbetalt en ydelse til dækning af personlige fornødenheder. Dette betyder, at en indsat, der selv skal sørge for forplejning, og som ikke af kriminalforsorgen får udleveret diverse småartikler, artikler til personlig hygiejne m.v., mindst skal have udbetalt kost- og selvforvaltningsbeløb, jf. kapitel 5 i beskæftigelsesbekendtgørelsen. Der henvises i øvrigt til bekendtgørelse om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (modregningsbekendtgørelsen).

Efter straffuldbyrdelseslovens § 69, stk. 2, kan en ikendt bøde modregnes i den indsatte vederlag for beskæftigelse efter § 42, stk. 1. Den indsatte skal dog mindst have udbetalt en ydelse til dækning af personlige fornødenheder.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 110 b, stk. 5, kan kriminalforsorgsområdet endvidere modregne en vedtaget eller idømt bøde for udeblivelse fra afsoning i den indsatte vederlag for beskæftigelse efter § 42, stk. 1, i de tilfælde, hvor den pågældende ikke betaler bøden. Den indsatte skal dog mindst have udbetalt en ydelse til dækning af sine personlige fornødenheder. Der henvises i øvrigt til §§ 6-8 i modregningsbekendtgørelsen.

I de særlige situationer, hvor kriminalforsorgsområdet foretager et udlæg for den indsatte, f.eks. til anskaffelse af briller eller til særlig tandbehandling, kan der indgås en frivillig afdragsordning med den indsatte med henblik på dækning af de udlæg, kriminalforsorgsområdet har haft.

Med hensyn til indsatte, der har frigang til lønnet arbejde, henvises til reglerne om den indsatte adgang til at disponere over lønnen, jf. kapitel 10 i bekendtgørelse om udgang til indsatte.

Ad bekendtgørelsens § 29

28. Løsladelsesbeløbet er tænkt anvendt til småfornødenheder i forbindelse med løsladelsen. Løslades en indsat endeligt efter at have været varetægtsfængslet, udbetales ikke løsladelsesbeløb. Har en indsat været på fri fod inden afsoningen, medregnes opholdsdage i varetægtsfængsel ikke.

Der udbetales løsladelsesbeløb til dømte, som efter straffuldbyrdelseslovens § 78, stk. 1 eller 2, er anbragt i institution m.v. uden for fængsel eller arresthus, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt. For dømte på fri fod beregnes opholdstiden fra det tidspunkt, hvor straffuldbyrdelsen er iværksat.

Udvisningsdømte, der straks efter endt afsoning udsendes med bistand fra udlændingemyndighederne, eller som efter afsoningen varetægtsfængsles med henblik på senere udsendelse, har dog ikke krav på løsladelsesbeløb, jf. § 29, stk. 1, 2. pkt.

Ad bekendtgørelsens § 30

29. Med denne bestemmelse sættes bestemmelserne i straffuldbyrdelseslovens §§ 39-42 om arbejde og uddannelse i kraft for varetægtsarrestanter. Varetægtsarrestanter har ikke beskæftigelsespligt. Reglerne i bekendtgørelsens § 16, stk. 4, § 19, stk. 1, og § 19, stk. 2, (delvis) om tilsidesættelse af beskæftigelsespligten finder derfor ikke anvendelse. Beskæftiges en varetægtsarrestant, udbetales vederlag efter bestemmelserne i bekendtgørelsen. Kriminalforsorgsområdet kan i den forbindelse foretage fradrag i vederlaget ved for sent fremmøde, bortgang eller udeblivelse, og der skal foretages tvungen opsparring, men en varetægtsarrestant kan f.eks. ikke ikendes en bøde for at udeblive fra beskæftigelse.

Ad bekendtgørelsens § 33

30. Overgangsordningen sikrer, at en person, der blev indsat før ikrafttrædelsen af det tidligere cirkulære om arbejdstid og arbejdspenge m.v., og som løslades efter cirkulærets ikrafttræden, får udbetalt løsladelsesbeløb, der er optjent efter de tidligere regler.

31. Vejledning af nr. 9286 af 3. maj 2021 om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner bortfalder.

Direktoratet for Kriminalforsorgen, den 28. juni 2022

INA ELIASSEN

/ Jakob Schiøler